

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

20/4р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика проведення
соціально-просвітницького тренінгу

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність

7.01010601 «Соціальна педагогіка»

8.01010601 «Соціальна педагогіка»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

7.03010301 «Практична психологія»

8.03010301 «Практична психологія»

(назва спеціалізації)

інститут, факультет
відділення

Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Робоча програма «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» для студентів за спеціальністю «Соціальна педагогіка»

Розробники: Лях Т.Л., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від «28» серпня 2014 року № 9

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
(Т.Г. Веретенко)

Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу: Робоча навчальна програма / Авт.-укл. : Тетяна Леонідівна Лях – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 55 с.

Рецензенти:

Плахотнік О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Петрович В.С., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки Волинського національного університету імені Лесі Українки

Автор-укладач: Лях Тетяна Леонідівна, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

© Лях Т.Л.

© Київський університет імені Бориса Грінченка

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	8
I. Опис предмета навчальної дисципліни	8
II. Тематичний план навчальної дисципліни	9
III. Програма курсу	10
– Змістовний модуль I	
– Змістовний модуль II	
– Змістовний модуль III	
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу»	12
V. Плани практичних занять	13
VI. Завдання для самостійної роботи	18
Карта самостійної роботи студента	19
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	20
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	23
IX. Методи навчання	27
X. Методичне та технічне забезпечення курсу	27
XI. Питання до екзамену (тест заключний)	28
XII. Рекомендована література	50
– <i>основна</i>	
– <i>додаткова</i>	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою соціальної педагогіки та корекційної освіти на основі освітньо-професійної програми до підготовки ОКР «спеціаліст», «магістр» спеціальності: 7.01010601 «Соціальна педагогіка», 8.01010601 «Соціальна педагогіка».

Робочу навчальну програму «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» укладено згідно вимог кредитно-модульної системи організації навчання.

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Програма «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Соціально-просвітницький тренінг зарекомендував себе як ефективна форма соціально-просвітницької діяльності, яку широко застосовують соціальні педагоги та соціальні працівники в Україні. Тому, в межах курсу «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» детально розглядаються види соціально-психологічного тренінгу, структура та зміст, принципи соціально-просвітницького тренінгу, аналізуються особливості розробки тренінгової програми залежно від межових умов.

Ознайомлення студентів з основами тренінгової роботи, сприяє не лише формуванню уявлення про специфіку соціально-просвітницького тренінгу, але й розвитку тренерських компетенцій.

Навчальний курс «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Актуальні проблеми соціальної педагогіки», «Технології соціально-педагогічної роботи», «Соціально-педагогічна робота неурядових організацій», «Інноваційна діяльність у соціальній сфері», «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля», «Інноваційні моделі надання соціальних послуг», «Соціально-педагогічна робота з різними групами клієнтів», «Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи».

Метою навчальної дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» є: оволодіння теоретичними знаннями щодо

організації та проведення соціально-просвітницького тренінгу як засобу підвищення власного фахового рівня та форми надання інформаційної допомоги клієнтам сфери соціальних послуг, а також опанування основних тренерських навичок у процесі групової роботи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» є:

- Збагачення методичного тренерського інструментарію та систематизація теоретичних уявлень про соціально-просвітницький тренінг;
- Формування тренерських компетенцій щодо постановки цілей тренінгу та формування досвіду;
- Формування навичок підготовки і проведення тренінгу;
- Формування тренерських компетенцій щодо проектування і проведення тренінгу;
- Розвиток тренерських компетенцій щодо супроводу тренінгової діяльності: виявлення потреб у навчанні, оцінка потенціалу учасників, складання звіту про тренінг тощо;
- Відпрацювання вмінь самостійного ведення тренінгів та професійної зворотного зв'язку (супервізії) від експертів та колег.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати про: загальні принципи соціально-просвітницького тренінгу як методу корекційного впливу на особистість; функціональні ролі і позиції учасників групового тренінгу; груповий процес (групову динаміку), етику та норми проведення соціально-просвітницького тренінгу; основні методи, які використовуються у соціально-просвітницькому тренінгу; ігрові методи та відеотренінг у груповій роботі; сучасні тенденції розвитку соціально-просвітницького тренінгу.

вміти: виконувати функціональну роль “зразковий учасник” у процесі групової роботи; виконувати роль тренера групи соціально-просвітницького тренінгу: впроваджувати норми та етичні принципи в процес соціально-просвітницького тренінгу; складати план роботи з групою; формувати групу учасників тренінгу; використовувати головні принципи організації та проведення соціально-просвітницького тренінг ; використовувати техніку “мозкового штурму”;

дотримуватися ліберальної позиції в лідерстві й контролі роботи самостійно діючої групи.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., з них 10 год. – лекції, 26 год. – практичні заняття, 6 год. – індивідуальна робота, самостійна робота – 60 год., самостійна робота з підготовки до екзамену – 36 год., 6 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» завершується складанням **екзамену**.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціально-просвітницький тренінг.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 4 Модулів: 3 Змістовних модулів: 3 Загальна кількість годин: 144 Тижневих годин: 4	Шифр та назва напрямку: 0101 «Педагогічна освіта» Шифр та назва спеціальності: 8.01010601 „Соціальна педагогіка” Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр, спеціаліст	Обов'язковий Рік підготовки: 5 Семестр: • 9 (спеціалісти) • 11 (магістри) <i>Аудиторні:</i> 42 год., з них: • Лекції (теоретична підготовка): 10 год. • Практичні: 26 год. • Індивідуальна робота: 6 год. Самостійна робота: 60 год. <i>Контрольні заходи:</i> 42 год., з них: • Модульний контроль: 6 год. • Самостійна робота з підготовки до екзамену: 36 год. Вид контролю: екзамен

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Самостійна робота з підготовки до екза- мену	Підсумковий контроль
Змістовний модуль I. Загальні проблеми соціально-просвітницького тренінгу									
1.	Соціально-психологічний тренінг як форма спеціально організованого спілкування.	11	2	2	-	-	5	4	-
2.	Групова динаміка, етапи та принципи роботи групи.	11	2	2	-	-	5	4	-
3.	Сутність тренінгових методів. Пасивні, активні та інтерактивні методи.	30	14	2	10	2	10	4	2
Разом		52	18	6	10	2	20	12	2
Змістовний модуль II. Організаційні аспекти проведення тренінгу									
4.	Особливості підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу.	46	12	2	8	2	20	12	2
Разом		46	12	2	8	2	20	12	2
Змістовний модуль III. Методичні аспекти проведення тренінгу									
5.	Особливості розробки програми тренінгу та її змістовне наповнення.	46	12	2	8	2	20	12	2
Разом		46	12	2	8	2	20	12	2
Разом за навчальним планом		144	38	10	26	6	60	36	6

III. Програма

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

«Загальні проблеми соціально-просвітницького тренінгу»

Лекція 1. Соціально-психологічний тренінг як форма спеціально організованого спілкування (2 год.).

Поняття про соціально-психологічний тренінг у широкому та вузькому розумінні. Мета та завдання соціально-психологічного тренінгу. Історія розвитку соціально-психологічного тренінгу. Огляд основних видів тренінгу. Соціально-просвітницький тренінг як вид соціально-психологічного тренінгу.

Основні поняття теми: тренінг, форма, види тренінгу, соціально-психологічний тренінг, соціально-просвітницький тренінг.

Лекція 2. Групова динаміка, етапи та принципи роботи групи (2 год.).

Поняття про групову динаміку. Складові групової динаміки. Принципи організації і роботи тренінгової групи.

Основні поняття теми: групова динаміка, складові групової динаміки, принципи.

Лекція 3. Сутність тренінгових методів. Пасивні, активні та інтерактивні методи (2 год.).

Класифікація тренінгових методів. Пасивні, активні та інтерактивні методи. Основні методи, які використовуються у соціально-просвітницькому тренінгу, їх переваги та недоліки.

Основні поняття теми: метод, групи методів, активні, пасивні, активні та інтерактивні методи, бесіда, лекція, читання, дискусія, мозковий штурм, кейс-стаді, інтерактивна гра, робота з казкою.

Практикум 1-5. Проблема вибору методу при підготовці тренінгу (10 год.).

Підсумковий модульний контроль (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

«Організаційні аспекти проведення тренінгу»

Лекція 4. Особливості підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу (2 год.).

Класифікація компонентів тренінгу на основі схеми педагогічної взаємодії. Вимоги до організації тренінгу. Складання переліку необхідних для проведення тренінгу ресурсів. Вимоги до тренера соціально-просвітницького тренінгу.

Основні поняття теми: тренінг, структура тренінгу, програма тренінгу, компетентність, мета, учасники, зміст, межові умови, фасилітатор, модератор, тренер, методи.

Практикум 6-9. Професійна валіза тренера (8 год.).

Підсумковий модульний контроль (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

«Методичні аспекти проведення тренінгу»

Лекція 5. Особливості розробки програми тренінгу та її змістовне наповнення (2 год.).

Визначення мети та завдань соціально-просвітницького тренінгу. Структура програми тренінгу. Змістовне наповнення тренінгу та підбір методів. Вимоги до побудови презентацій та матеріалів учасників тренінгу.

Основні поняття теми: тренінг, структура тренінгу, програма тренінгу, мета, учасники, зміст, межові умови, фасилітатор, модератор, тренер, методи.

Практикум 10-12. Розробка та змістовне наповнення програми тренінгу (6 год.).

Практикум 13. Дії тренера у складних ситуаціях (2 год.).

Підсумковий модульний контроль (2 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу»

Разом: 144 год., лекції – 10 год., практичні заняття – 26 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 60 год., підсумковий контроль – 6 год.

Модулі	1					2				3					
Назва модуля	Загальні проблеми соціально-просвітницького тренінгу					Організаційні аспекти проведення тренінгу				Методичні аспекти проведення тренінгу					
Кількість балів за модуль	88					75				75					
Лекції	1	2	3			4				5					
Теми лекцій	Соціально-психологічний тренінг як форма спеціально організованого спілкування (1 бал)	Групова динаміка, етапи та принципи роботи групи (1 бал)	Сутність тренінгових методів. Пасивні, активні та інтерактивні методи (1 бал)			Особливості підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу (1 бал)				Особливості розробки програми тренінгу та її змістове наповнення (1 бал)					
Теми практичних занять			Проблема вибору методу при підготовці тренінгу					Професійна валіза тренера				Розробка та змістове наповнення програми тренінгу			Дії тренера у складних ситуаціях
			11 балів ¹	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	
Самостійна робота	Щоденник тренера (5 балів)					Щоденник тренера (5 балів)				Щоденник тренера (5 балів)					
Види поточно-го контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна контрольна робота 4 (25 балів)					
ІНДЗ	30 балів (здається наприкінці курсу)														
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)														
Розрахунок	268:60=4,47. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:4,47=XX балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.														

¹ Тут і далі – 11 балів: 1 бал – за відвідування; 10 балів – відповідь

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

«Загальні проблеми соціально-просвітницького тренінгу»

Практикум 1-5. Проблема вибору методу при підготовці тренінгу (10 год.).

Основні поняття теми: метод, групи методів, активні, пасивні, активні та інтерактивні методи, бесіда, лекція, читання, дискусія, мозковий штурм, кейс-стаді, інтерактивна гра, робота з казкою.

Список літератури

Основна: 3, 6

Додаткова: 1, 2, 7, 14, 15, 18, 24, 40, 52, 69, 76, 78, 82

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

«Організаційні аспекти проведення тренінгу»

Практикум 6-9. Професійна валіза тренера (8 год.).

Робота над питаннями:

Якими є умови ефективного тренінгу? Про що варто пам'ятати під час тренінгу? Як вести записи під час тренінгу? Яких етичних правил слід дотримуватись під час тренінгу? Який розмір групи найбільш оптимальний? За яких умов навчання учасників є ефективним? Що повинен знати і вміти тренер? Як ефективно донести інформацію? Якими діловими якостями має володіти тренер? Як використовувати проблемні ситуації для розвитку групи? Як ставити запитання та проводити обговорення? Як утворювати малі групи? Яким чином можна поживавити роботу на тренінгу? Якою може бути структура тренінгу?

Основні поняття теми: тренінг, структура тренінгу, програма тренінгу, компетентність, мета, учасники, зміст, межові умови, фасилітатор, модератор, тренер, методи.

Список літератури

Основна: 1, 2, 4, 5

Додаткова: 1, 2, 7, 14, 15, 18, 24, 39, 40, 41

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III
«Методичні аспекти проведення тренінгу»

Практикум 10-12. Розробка та змістовне наповнення програми тренінгу (6 год.).

Основні поняття теми: тренінг, структура тренінгу, програма тренінгу, мета, учасники, зміст, межові умови, фасилітатор, модератор, тренер, методи.

Список літератури

Основна: 1, 2, 4, 5

Додаткова: 3, 4, 6, 8-13, 16-23, 25-39

Практикум 13. Дії тренера у складних ситуаціях (2 год.).

Основні поняття теми: тренінг, учасники, зміст, межові умови, фасилітатор, модератор, тренер, методи.

Ситуація 1

Учасник тренінгу перериває інших його учасників та тренерів, заважає постановці завдань, не дотримується правил роботи групи.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь

Можливі причини: учасник хоче привернути увагу; намагається показати гнів; не відчувається в безпеці; прагне поваги ровесників; страждає від болючих емоційних переживань.

Дії тренера: не звертати уваги; нагадати про правила роботи в групі; переключити увагу учасника (наприклад, залучити до рольової гри чи іншої справи) та заохочувати бажану поведінку; у разі систематичного порушення групових правил один із ведучих виводить порушника з кімнати та пояснює йому правила поведінки та можливі санкції, а інший веде заняття далі.

Ситуація 2

Учасник тренінгу надто балакучий. Тренеру важко зупинити його. А надмірна балакучість учасника негативно впливає на групову динаміку.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: учасник любить ділитися ідеями; привертає увагу; демонструє свої знання; звичайна поведінка (для балакучих особистостей).

Дії тренера: поставте запитання, над яким треба поміркувати; перервіть його зі словами „Це дуже цікава думка. Які погляди в інших учасників?"; подякуйте за те, що учасник поділився своєю думкою та досвідом, але наголосіть, що слід рухатися далі чи почути думки інших; запропонуйте пізніше повернутися до цієї теми, наприклад наприкінці заняття.

Ситуація 3

Учасник тренінгу часто вступає в суперечки з тренером, іншими членами групи. У своїх висловлюваннях учасник категоричний та трохи агресивний.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: учасник хоче привернути увагу; намагається утримати людей від зближення; намагається показати гнів; має потребу в домінуванні; типова для нього поведінка під час спілкування з іншими людьми (не вміє інакше).

Дії тренера: чітко контролюйте свої реакції та стан групи, не допускайте наростання напруги; акцентуйте увагу на позитивних аспектах висловлювань учасника; залучіть учасника до рольових ігор на впевнену поведінку; під час перерви з'ясуйте, що конкретно спричиняє незадоволення учасника; один із ведучих може поговорити з учасником за межами групи.

Ситуація 4

Учасник тренінгу не бажає говорити. Він постійно мовчить, не висловлює власних позицій, вражень, думок, не дає зворотного зв'язку. Така його поведінка негативно впливає на розвиток довіри та згуртованості в групі.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: учасник відчуває тривожність, страх чи небезпеку;

учаснику нудно, від не зацікавлений в участі; вважає, що знає відповіді на всі обговорювані питання.

Дії тренера: підтримайте будь-який прояв зацікавленості; попросіть про допомогу, коли проводяться рольові ігри; дайте вправу на роботу в парі; якщо в учасника пригнічений стан, не варто змушувати його, ліпше дати йому можливість поговорити з ведучим після заняття та запропонувати необхідну допомогу.

Ситуація 5

Учасник тренінгу часто висловлює незадоволення. Його поведінка негативно впливає на динаміку групи. На фоні такої поведінки інші учасники намагаються відмовчуватися, не бажаючи викликати його критику.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: такий стиль поведінки є звичним способом комунікації; в учасника є негативні установки та очікування від тренінгу; в учасника є болюча проблема; незадоволення учасника має об'єктивні підстави.

Дії тренера: наголосіть, які аспекти заняття можуть бути змінені, а які – ні; розпочніть рольову гру, в якій один із учасників зможе показати незадоволення (за темою заняття), використовуючи вислови від першої особи; обговоріть з учасником його незадоволення після заняття; якщо незадоволення має об'єктивну основу, подумайте, як її можна усунути.

Ситуація 6

Учасник тренінгу концентрується на темі, не пов'язаній з основною. Його рефлексія розмита, не точна, а дискусію він намагається перевести в інше русло, збиваючи інших членів групи та негативно впливаючи на групову динаміку.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: учасник не розуміє змісту заняття; учасник має свій власний план дій; учаснику потрібне відчуття впевненості, і в такий спосіб він привертає до себе увагу; тема обговорення викликає дискомфорт в учасника.

Дії тренера: використайте формулювання „Здається, щось відволікло тебе від нашої теми. Ми зараз говоримо про ... (тема)”; спробуйте з'ясувати, чи не має тема, на якій сконцентрувався учасник, особистої значущості; спитайте в групи, чи потребує обговорення тема, про яку йдеться; спро-

буйте з'ясувати причини дискомфорту учасника.

Ситуація 7

Учасник тренінгу постійно хоче чути думку ведучого. І така його поведінка досить категорична. Думка інших членів групи його мало цікавить.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь:

Можливі причини: учасник привертає до себе увагу; учаснику потрібна порада; учасник намагається моделювати поведінку ведучого; учасник не розуміє, якої ліпше дотримуватися позиції; учасник хоче випробувати ведучого.

Дії тренера: виявляйте свою турботу та увагу; поверніть питання учаснику та групі для обговорення; якщо це доречно, дайте пряму відповідь, але при цьому спонукайте учасника висловити власну думку; попросіть учасника згадати схожі ситуації та використайте їх у рольових іграх.

Ситуація 8

Під час проведення соціально-просвітницького тренінгу відбувся конфлікт між його учасниками, що негативно позначилося на груповій динаміці та загальній атмосфері тренінгу.

Перерахуйте основні можливі причини такої поведінки учасника.

Якими мають бути дії тренера у такій ситуації?

Орієнтовна відповідь

Можливі причини: учасники не подобаються одне одному; учасникам бракує навичок у вирішенні проблемних ситуацій; учасники мають слабкі навички впевненої поведінки.

Дії тренера: підтримуйте позитивну поведінку учасників; акцентуйте увагу на цілях, які об'єднують обидва погляди; не ставайте ні на чию сторону, хоч якою б вона була.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу.

Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях.

Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку і аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору.

Завдання виконуються у зошитах для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «Загальні проблеми соціально-просвітницького тренінгу»

Теми 1-3. Соціально-психологічний тренінг як форма спеціально організованого спілкування. Групова динаміка, етапи та принципи роботи групи (20 год.).

Ведення щоденника тренера:

1. Застосування методу лекції у соціально-просвітницькому тренінгу.
2. Робота з текстом як метод соціально-просвітницького тренінгу.
3. Мозковий штурм: специфіка, переваги та недоліки методу.
4. Кейс-стаді: специфіка, переваги та недоліки методу.
5. Інтерактивна гра: вимоги до організації та проведення, переваги та недоліки методу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «Організаційні аспекти проведення тренінгу»

Тема 4. Особливості підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу (20 год.).

Ведення щоденника тренера:

Розробка Методичних рекомендації тренеру-початківцю щодо підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III «Методичні аспекти проведення тренінгу»

Тема 5. Особливості розробки програми тренінгу та її змістовне наповнення (20 год.).

Ведення щоденника тренера:

Розробка та змістовне наповнення програми соціально-просвітницького тренінгу (цільова група та тематика за вимоборм студента)

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «Загальні проблеми соціально-психологічного тренінгу»		
Теми 1-3. Соціально-психологічний тренінг як форма спеціально організованого спілкування. Групова динаміка, етапи та принципи роботи групи. Сутність тренінгових методів. Пасивні, активні та інтерактивні методи (20 год.).	Індивідуальне заняття, модульний контроль	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «Організаційні аспекти проведення тренінгу»		
Тема 4. Особливості підготовки до проведення соціально-просвітницького тренінгу (20 год.).	Індивідуальне заняття, модульний контроль	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV «Методичні аспекти проведення тренінгу»		
Тема 5. Особливості розробки програми тренінгу та її змістовне наповнення (20 год.).	Індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5
<i>Разом: 60 год.</i>	<i>Разом:</i>	15

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ (Індивідуальне навчально-дослідне завдання)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» – це вид науково-дослідної роботи студента, форма самостійного вивчення актуальних проблем, передбачених навчальною програмою курсу. ІНДЗ – початковий етап науково-педагогічного дослідження, воно обов'язково повинно містити результати власного пошуку і висновків, відображати певний рівень навчальної компетентності студента щодо вирішення поставлених завдань.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- вивчення, творче осмислення та систематизацію навчального матеріалу;
- роботу з нормативно-правовими документами;
- поповнення і поглиблення знань, умінь і навичок, здобутих під час аудиторної роботи;
- самостійний пошук інформаційних джерел (наукові видання, навчальна література, словники, довідники, каталоги, різнопрофільні енциклопедії, періодичні видання, збірники наукових статей тощо);
- роботу у мережі Internet для отримання найсучаснішої інформації щодо організації проведення тренінгів;
- обґрунтування висновків, власне бачення вирішення питань, які вивчаються;
- формування дослідницьких умінь студентів;
- розвиток самостійності, педагогічного мислення, творчих здібностей майбутніх соціальних педагогів;
- активізацію пізнавальної діяльності студентів, поглиблення їх інтересу до професії соціального педагога, тренерської діяльності, формування їх професійних орієнтацій, моральних цінностей.

У межах курсу «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» студентам пропонується як ІНДЗ – **розробка програми триденного соціально-просвітницького тренінгу.**

Першочергові завдання ІНДЗ:

- саморозвиток попереднього позитивного досвіду письмових робіт та усних творчих повідомлень студента,
- стимулювання студентського самостійного теоретичного пошуку або узагальнення практичного досвіду вирішення соціальних проблем;
- реалізація студентського творчого наміру та суб'єктивних передбачень, ставлень до соціальних проблем, форм, методів їх вирішення;

- демонстрація, враховуючи вимоги навчального плану, мету, завдання навчальної дисципліни, додатково опрацьовані матеріали, зібрані та узагальнені аргументи, самостійної позиції студента;
- розвиток змістовності та індивідуалізації взаємовідносин «студент – викладач».

Процес розробки програми соціально-просвітницького тренінгу складається з п'яти етапів: міркування, планування, написання, перевірка, вдосконалення написаного.

Структура тренінгової програми:

1. Назва тренінгу
2. Цільова група (учасники)
3. Мета тренінгу
4. Завдання тренінгу, які конкретизують його мету
5. Ресурси
6. Часові межі
7. Структура

Вправа	Мета	Час	Ресурси	Досягнення учасників

8. Зміст тренінгу з детальним описом вправ, побудований за таким алгоритмом:
 - Назва вправи
 - Мета
 - Час
 - Ресурси
 - Хід проведення
 - Питання для обговорення
 - До уваги тренера! (якщо слід акцентувати увагу на складних моментах вправи, або особливостях сприйняття її учасниками)
9. Список використаних джерел (елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або випишується з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела слід подавати відповідно до вимог державного стандарту)

10. Додатки (за потребою) - схеми, таблиці тощо: оформляються як продовження роботи на її наступних сторінках, розміщуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додатки мають мати спільну з рештою тексту наскрізну нумерацію сторінок. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток ____" і велика літера, що позначає його порядок.

Обсяг програми близько 20 сторінок рукописного тексту, 15 – друкованого тексту (обсяг залежить від теми тренінгу, шляхів і способів представлення результатів дослідження).

Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при виставленні підсумкової оцінки з навчального курсу «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу».

Максимальна кількість балів за есе – 30.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 7.2

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка у балах
1.	Актуальність теми тренінгу	5
2.	Узгодженість мети та завдань тренінгу	5
3.	Відповідність змісту меті та завданням тренінгу	5
4.	Використання арсеналу пасивних, активних та інтерактивних тренінгових методів	5
5.	Аналіз різних інформаційних джерел (наукових видань, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів мережі Internet)	5
6.	Якість оформлення роботи	5

Шкала оцінювання ІНДЗ

Таблиця 7.3

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідають рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	20-25	Добре
Середній	10-19	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Практичні заняття	143
2.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3)	75
3.	Самостійна робота	15
4.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
5.	Відвідування лекцій	5
6.	Екзамен	40
268:60=4,47. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:4,47=XX балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самооаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за традиційною системою (4-бальна шкала)	Оцінка за шкалою ECTS
01 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної

Оцінка	Критерії оцінювання
	та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в тестовому режимі з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Методика проведення соціально-психологічного тренінгу».

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Модулі (поточне оцінювання)																								ІНД3 (есе)	Екзамен	Сума		
Змістовний модуль I									Змістовний модуль III						Змістовний модуль IV													
88									75						75													
Л-1	Л-2	Л-3	П-1	П-2	П-3	П-4	П-5	СР	МК	Л-4	П-6	П-7	П-8	П-9	СР	МК	Л-5	П-10	П-11	П-12	П-13	СР	МК					
1	1	1	11	11	11	11	11	5	25	1	11	11	11	11	11	5	25	1	11	11	11	11	11	5	25	30	40	268:60=4.47. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:4.47=XX балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ТА ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- електронний курс на <http://moodle.kmpu.edu.ua/ipsp/>;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- завдання для ректорського та комплексного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу».
- телевізор; DVD-програвач; мультимедійний проектор; портативний комп'ютер; презентації теоретичного матеріалу в Power Point.

ХІ. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1.	У якому столітті виник тренінг? (оберіть одну правильну відповідь) а. XVIII б. XIX в. XX
2.	У широкому значенні тренінг це - ... (оберіть одну або декілька відповідей) а. пізнання себе і навколишнього світу б. зміна «Я» через спілкування в. захопливий процес г. спосіб досягнення мети д. спілкування в довірливій атмосфері і неформальній обстановці е. ефективна форма роботи для засвоєння знань ж. інструмент для формування вмінь і навичок
3.	Оберіть усі можливі значення поняття «тренінг» а. навчання б. виховання в. тестування г. випробовування д. підготовка е. тренування ж. дресирування
4.	Знайдіть відповідність між визначеннями поняття «соціально-психологічний тренінг» та його авторами засіб впливу, спрямований на розвиток знань, соціальних установок, умінь і досвіду в сфері міжособистісного спілкування, засіб розвитку компетентності в спілкуванні, засіб психологічного впливу – Л. Петровська метод активного комплексного соціального навчання – Г. Ковальов один із методів групового консультування, описуючи його як «активне групове навчання навичкам спілкування і життя у суспільстві взагалі: від навчання професійно корисним навичкам до адаптації до нової соціальної ролі з відповідною корекцією «Я-концепції і самооцінки» – Б. Паригін форма спеціально організованого спілкування, психологічний вплив якого побудовано на активних методах групової роботи – А. Прут-

	ченков
5.	Під чиїм керівництвом у 1970-ті рр. у ФРН був розроблений метод, названий соціально-психологічним тренінгом? (оберіть одну правильну відповідь) а. М. Форверга б. К. Левіна в. А. Маслоу г. П. Наторпа
6.	Якою може бути загальна мета тренінгу? (оберіть одну або декілька відповідей) а. розвиток особистості б. підвищення соціально-психологічної компетентності учасників в. формування активної соціальної позиції учасників г. розвиток здатності робити значні зміни у власному житті і житті інших людей д. розвиток здатності адекватного і найбільш повного пізнання себе та інших людей е. дресирування певних груп учасників ж. корекція особистісних якостей і вмінь, зняття бар'єрів, які заважають реальним і продуктивним діям з. вивчення і оволодіння індивідуалізованими прийомами міжособистісної взаємодії для підвищення її ефективності
7.	Якими є основні завдання тренінгу? (оберіть одну або декілька відповідей) а. формування вмінь учасників б. вивчення і оволодіння індивідуалізованими прийомами міжособистісної взаємодії для підвищення її ефективності и. корекція особистісних якостей і вмінь, зняття бар'єрів, які заважають реальним і продуктивним діям в. мотивування і формування позитивного ставлення до нової діяльності г. формування системи уявлень учасників
8.	Хто є основоположником тренінгу розвитку особистості у міжособистісному просторі (Т-групи)? (оберіть одну правильну відповідь)

	а. Карл Роджерс б. Курт Левін в. Уільяма Шутц
9.	Хто є основоположником тренінгу життєвих вмінь (Б-групи)? (оберіть одну правильну відповідь) а. Джон Уотсон б. Карл Роджерс в. Курт Левін
10.	Які ще назви має тренінг життєвих вмінь? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Б-групи б. біхевіорально орієнтовані групи в. Пси-групи г. Т-групи
11.	Хто є основоположником тренінгу вирішення особистих проблем? (оберіть одну правильну відповідь) а. Джекоб Леві Морено б. Іван Павлов в. Карл Роджерс г. Курт Левін
12.	Які ще назви має тренінг вирішення особистих проблем? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Б-групи б. біхевіорально орієнтовані групи в. Пси-групи г. Т-групи д. Психодраматичний підхід
13.	Хто є основоположником тренінгу вільного самовизначення групи? (оберіть одну правильну відповідь) а. Джекоб Леві Морено б. Іван Павлов в. Карл Роджерс г. Уільям Шутц
14.	Хто є основоположником тренінгу раціонального самопізнання й саморозвитку? (оберіть одну правильну відповідь)

	а. Ерік Берн б. Іван Павлов в. Карл Роджерс г. Курт Левін
15.	Які ще назви має тренінг раціонального самопізнання й саморозвитку? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Б-групи б. біхевіорально орієнтовані групи в. Та-групи г. Т-групи д. трансактний аналіз
16.	Хто є основоположником тренінгу самоактуалізації і саморегуляції? (оберіть одну правильну відповідь) а. Іван Павлов б. Карл Роджерс в. Курт Левін г. Фредерік Перлз
17.	Які ще назви має тренінг самоактуалізації і саморегуляції? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Б-групи б. біхевіорально орієнтовані групи в. Г-групи г. Т-групи д. гештальт підхід
18.	Розвиток або рух групи, обумовлений взаємодією і взаємовідносинами членів групи між собою – це...(оберіть одну правильну відповідь) а. груповий процес б. соціально-просвітницький тренінг в. групова динаміка г. соціально-психологічний тренінг
19.	Розвиток відносин між учасниками, сукупність усіх процесів, що відбуваються в міру розвитку і змін групи – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. груповий процес б. соціально-просвітницький тренінг

	в. групова динаміка г. соціально-психологічний тренінг
20.	До складових групової динаміки належать: (оберіть одну або декілька відповідей) а. фокусування на потребах учасників б. згуртованість в. норми групи г. позиція ведучого д. позиція учасників е. структура групи і структура лідерства ж. мета і завдання групи з. групові ролі, фази розвитку групи, етапи роботи
21.	Визначте послідовність стадій розвитку тренінгової групи Завершення - 4 Навчання - 2 Отримання навичок - 3 Формування - 1
22.	Групова згуртованість – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. здатність використовувати знання та навички у певній ситуації б. результат дії позитивних сил взаємного тяжіння і негативних сил взаємного відштовхування в. розвиток відносин між учасниками, сукупність усіх процесів, що відбуваються в міру розвитку і змін групи
23.	Встановіть відповідність між видами соціально-психологічного тренінгу та їх основоположниками Тренінг розвитку особистості у міжособистісному просторі - Курт Левін Тренінг життєвих вмінь - Іван Павлов, Джон Уотсон Тренінг вирішення особистих проблем - Джекоб Леві Морено Тренінг вільного самовизначення групи - Карл Роджерс, Уільям Шутц Тренінг раціонального самопізнання й саморозвитку - Ерік Берн Тренінг само актуалізації і саморегуляції - Фредерік Перлз
24.	Вкажіть основні принципи організації і роботи тренінгової групи (оберіть одну або декілька відповідей) а. Добровільної участі б. Організації постійної самодіагностики в. Гетерогенності г. Постійного складу групи

	д. Постійного зворотного зв'язку е. Оптимізації отриманих знань ж. Гармонізації інтелектуальної та емоційної сфер з. Балансу комфорту і дискомфорту и. Ізольованості тренера к. Вільного простору
25.	Метод – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. здатність належно виконувати певні дії, заснована на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок б. обумовлені часом окремі структури (частки) навчального процесу тісно пов'язані з його змістом в. спосіб досягнення мети, здійснення пізнання, засвоєння і перетворення об'єктів дійсності, який включає в себе загальні принципи і конкретні прийоми спілкування з тим чи іншим предметом
26.	Вибір тренінгового методу залежить від: (оберіть одну або декілька відповідей) а. завдань програми навчання б. тривалості програми в. минулого досвіду й рівня підготовки учасників г. необхідного обладнання д. харизматичності й досвідченості тренера е. вмотивованості учасників на активну роботу ж. ступеня можливої активності учасників з. кількості учасників та складу групи
27.	Лекція належить до: (оберіть одну правильну відповідь) а. пасивних методів б. активних методів в. інтерактивних методів
28.	Метод мозкового штурму належить до групи: (оберіть одну правильну відповідь) а. пасивних методів б. активних методів в. інтерактивних методів
29.	Лекція – це... (оберіть одну правильну відповідь)
30.	Диспут та дискусія в тренінговій роботі виступають в якості: (оберіть одну або декілька відповідей)

	а. діагностичних форм роботи б. профілактичних форм роботи в. терапевтичних форм роботи
31.	Встановіть відповідність між формами навчання і ступенем засвоєння інформації Лекція (5% засвоєння) Читання (10% засвоєння) Аудіовізуальні засоби (20% засвоєння) Використання наочності (30% засвоєння) Обговорення в групах (50% засвоєння) Навчання практикою (70% засвоєння) Виступ у ролі навчаючого (90% засвоєння)
32.	Якими ознаками характеризується тренінг як форма навчання? (оберіть одну або декілька відповідей) а. підвищена активність учасників б. ігровий характер в. індивідуальний підхід г. перевага пасивних методів над активними д. навчальна спрямованість е. систематична рефлексія ж. групова форма проведення
33.	Під час тренінгу, як правило, учасники розміщуються: (оберіть одну правильну відповідь) а. Навіпколом б. по колу в. рядами г. ялинкою
34.	Хто є автором схеми педагогічної взаємодії? (оберіть одну правильну відповідь) а. В.-Д. Веблер б. К. Левін в. С. Кіпатрік
35.	Компонентами схеми педагогічної взаємодії є: (оберіть одну або декілька відповідей) а. мета б. методи в. завдання г. зміст д. межові умови

	е. тренер ж. учасники з. ресурси
36.	Визначте послідовність розробки тренінгової програми на основі схеми педагогічної взаємодії зміст – 3 межові умови – 5 мета – 2 методи – 4 тренер – 6 учасники – 1
37.	Уміння доносити інформацію містить у собі: (оберіть одну або декілька відповідей) а. знання специфіки аудиторії б. володіння комунікативними навичками в. групову динаміку г. навички групової роботи
38.	До основних правила ведення тренером записів під час тренінгу належать такі: (оберіть одну або декілька відповідей) а. заголовки та ключові слова пишуться червоним маркером б. зелений колір маркера використовують для записів у великих групах в. чорний колір використовується помірно г. віддається перевага схемам д. маркери мають бути насиченого кольору
39.	На першій сторінці плану тренінгового заняття наводяться такі дані: (оберіть одну або декілька відповідей) а. інформація про тренерів б. назва і мета тренінгового заняття в. основні навчальні методи, які передбачається використати г. очікувані результати д. роздаткові та наочні матеріали е. список використаних джерел ж. технічне обладнання та апаратура з. характеристика групи учасників
40.	Текст плану тренінгового заняття складається із вступу, де мають бути відображені: (оберіть одну або декілька відповідей) а. процедура знайомства учасників б. процедура підведення підсумків в. господарські питання

	г. загальний огляд тренінгового курсу д. загальний огляд заняття
41.	Визначте послідовність розробки плану тренінгового заняття: визначення часових меж перерв – 4 визначення часу викладання кожного компоненту заняття – 3 відбір змістовних матеріалів заняття, їх загальний опис у потрібній послідовності – 1 відбір методів для кожного компоненту заняття – 2 передбачення часу наприкінці останнього навчального дня для зведення всіх нез'ясованих питань та надання учасникам можливості завершити оцінювання тренінгу – 5
42.	Визначте послідовність етапів вступної частини тренінгу Вступне слово – 1 Знайомство – 2 Опасіння – 5 Очікування – 4 Правила – 3
43.	Визначте послідовність етапів основної частини тренінгу Актуалізація проблеми – 2 Оцінка рівня поінформованості про проблему – 1 Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації – 3 Розвиток практичних навичок – 4
44.	Визначте послідовність побудови вступного слова вступної частини тренінгу: коротка інформація про організаторів і донорів, які фінансують проведення тренінгу – 2 ознайомлення учасників із методичними та організаційними особливостями роботи на тренінгу – 4 повідомлення теми тренінгу – 3 представлення тренерської команди – 1
45.	Вступне слово у вступній частині тренінгу містить: (оберіть одну або декілька відповідей) а. представлення тренерської команди б. інформаційне повідомлення про основні поняття в. коротку інформацію про організаторів і донорів, які фінансують проведення тренінгу г. інформаційне повідомлення про актуальність проблеми д. повідомлення теми тренінгу е. ознайомлення учасників із методичними та організаційними особливостями роботи на тренінгу

46.	Робота над правилами групової роботи передбачають: (оберіть одну або декілька відповідей) а. запис на великому аркуші паперу і розташування на видному місці б. згоду дотримуватися їх від кожного учасника в. покарання за недотримання г. самостійне визначення учасниками д. щоденне повторення е. щоденне прийняття
47.	Якими можуть бути форми щоденного повторення правил роботи групи? (оберіть одну або декілька відповідей) а. бесіда б. зображення малюнком, піктограмою в. напис на аркуші паперу г. пантомімічна сценка, розіграна індивідуально, у парі або групою учасників
48.	Знайомство – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. етап основної частини тренінгу б. діагностичний етап в. процедура, у ході якої учасники знайомляться один з одним, придивляються один до одного
49.	Визначте послідовність привітання тренера з учасниками на початку тренінгу Візьміть папір і напишіть на ньому своє ім'я так, як Ви хотіли б, щоб до вас зверталися – 5 Вітаю вас! – 1 Мене звати... – 2 Пропоную розпочати роботу із знайомства – 4 Я радий вас бачити... – 3
50.	Визначення очікувань учасників тренінгу дозволяє: (оберіть одну або декілька відповідей) а. взнати, навіщо люди прийшли на тренінг і які знання з тематики тренінгу вони вже мають б. створити єдине інформаційне поле в. домовитися у групі щодо бажаного результату спільної роботи г. правильно спрямувати роботу групи д. уточнити конкретні кроки для досягнення поставленої мети
51.	Якщо хтось із учасників не згодний із одним або декількома правилами роботи групи, тренеру слід: (оберіть одну або декілька відповідей)

	а. довести правоту більшості б. пояснити важливість їх дотримання для досягнення мети тренінгу запросити групу висловити свої думки щодо цього в. не зважати на думку меншості г. запропонувати незгодному учасникові довіритися тренеру на початку роботи, а пізніше, після набуття досвіду практичного використання відповідного правила, повернутися до обговорення його важливості / неважливості для роботи групи, але вже з погляду практики застосування
52.	Прийняття правил роботи групи: (оберіть одну правильну відповідь) а. сприяють ознайомленню учасників із методичними та організаційними особливостями роботи на тренінгу б. сприяють уникненню ситуації примусу і створюють атмосферу добровільності та спільних дій
53.	Встановіть послідовність блоків, з яких складається основна частина тренінгу блок розвитку практичних навичок – 3 блок визначення та актуалізації проблеми – 1 блок пошуку шляхів розв'язання проблеми та надання необхідної для цього інформації – 2
54.	Частина тренінгу, спрямована на визначення проблеми, котрій присвячений тренінг, пошук шляхів її розв'язання, розвиток практичних навичок, потрібних для цього – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. вступна б. дистанційна в. заключна г. основна д. попередня
55.	Блок визначення та актуалізації проблеми, який входить до основної частини програми тренінгу: (оберіть одну або декілька відповідей) а. спрямований на якомога чіткіше з'ясування проблеми, яку повинна вирішити група, міру її важливості для кожного учасника б. дозволяє прибрати комунікаційні бар'єри між учасниками та тренером в. слугує введенню учасників у коло понять та термінів теми заняття г. допомагає виявити причини актуальності обраної тематики тренінгу та наслідки запровадженого навчання для кожного члена групи

56.	Блок пошуку шляхів розв'язання проблеми та надання необхідної для цього інформації, який входить до основної частини програми тренінгу: (оберіть одну або декілька відповідей) а. містить вправи щодо розробки планів конкретних дій для вирішення б. орієнтований на надання учасникам необхідної інформації з проблеми, поставлених завдань, необхідних для розв'язання проблеми тренінгу д. слугує введенню учасників у коло понять та термінів теми заняття е. спрямований на стимулювання індивідуального пошуку кожним учасником власних шляхів розв'язання цієї проблеми
57.	Блок розвитку практичних навичок, який входить до основної частини програми тренінгу, особливо важливий у тому разі, коли: (оберіть одну або декілька відповідей) а. така робота включена в завдання тренінгу (формування нових практичних навичок певних дій або зміна відповідних старих стереотипів) б. така робота не включена до завдань тренінгу
58.	Ігри можна класифікувати за такими ознаками: (оберіть одну або декілька відповідей) а. ігри без логічного кінця б. ігри зі суперечностями у змісті в. ігри із запланованим сюжетом і умовами, де оцінки, результати визначають учасники г. ігри із запланованими помилками у змісті д. ігри, в яких відчувається нестача інформації е. ігри, де визначено лише сюжет ж. ігри, умови яких потребують доповнення
59.	Кому належить вираз «поняття “гра” важливе, тому що інтерактивні ігри пробуджують у їх учасників допитливість, зацікавленість, готовність до ризику, вони створюють ситуацію випробування й дарують радість відкриттів, що властиво всім іграм...» (оберіть одну правильну відповідь) а. Клаус Фопель б. Ренате Вайнола в. Самюель Кірпатрік г. Тетяна Журавель
60.	Що може бути підставою для класифікації інтерактивних ігор? (оберіть одну або декілька відповідей) а. цілі ігор

	б. кількість учасників гри в. навантаження на учасників г. заохочення д. тривалість підведення підсумків е. ступінь структурованості гри ж. походження гри
61.	Характерними ознаками методу інтерактивної гри є: (оберіть одну або декілька відповідей) а. докладна групова рефлексія й підведення підсумків по закінченні гри б. здійснення взаємодії з іншими учасниками гри тим способом й у тім обсязі, що обирається самим учасником в. можливість використання учасниками різних моделей поведінки в процесі досягнення мети г. можливість продовжити обговорення гри після перерви д. наявність чітко визначених правил гри е. наявність ясної мети, досягнення якої можливе шляхом здійснення певних дій у рамках установлених правил
62.	Головне завдання інтерактивної гри – це ... (оберіть одну правильну відповідь) а. отримання учасниками задоволення від комунікації у приємній атмосфері б. створення умов для знаходження учасниками нового значущого для них досвіду соціальної поведінки, що допоможе їм розібратися в різних життєвих ситуаціях, з розумінням й аналізом яких до цього були певні труднощі в. створення умов для підвищення комунікаційних навичок учасників гри
63.	Інтерактивна гра – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. метод навчання, заснований на досвіді, отриманому у результаті спеціально організованої взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки б. групова форма навчання, у процесі якої використовується рольова структура ведення заняття, тобто набір ролей, які регламентують діяльність і поведінку учасників
64.	Метод case-study почали застосовувати (оберіть одну правильну відповідь) а. на початку XIX століття в галузі психології та народної освіти б. на початку XX століття в галузі права й медицини в. на початку XXI століття в галузі освіти і професійної підготовки

65.	Кейс (від англійського «case» – ситуація) – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. метод вільної дискусії, побудований на пошуку істинності інформації б. реальні й докладно описані соціальні ситуації разом із причетними до ситуації супутніми фактами, думками (від яких залежить її вирішення) в. регламентують діяльність і поведінку г. це групова форма навчання, у процесі якої використовується рольова структура ведення заняття, тобто набір ролей, які
66.	До складових кейс-стаді належать: (оберіть одну або декілька відповідей) а. абстрактна концептуалізація б. діючі особи в. здійснювана діючими особами діяльність г. тимчасові й просторові аспекти ситуації
67.	Встановіть послідовність завдань, які мають бути вирішені при аналізі ситуації (кейс-стаді) визначення характеристик, структури ситуації, її функцій, взаємодії з навколишнім і внутрішнім середовищем – 2 вироблення рекомендацій щодо поведінки дійових осіб у ситуації встановлення причин, які призвели до виникнення даної ситуації й наслідків її розгортання – 3 діагностика змісту діяльності в ситуації, її моделювання й оптимізація – 4 здійснення проблемного структурування – 1 підготовка пророкувань щодо ймовірного, потенційного й бажаного майбутнього – 6 побудова системи оцінок ситуації, її складових, умов, наслідків, дійових осіб – 5 розробка програм діяльності в даній ситуації – 7
68.	Встановіть послідовність роботи з проблемними ситуаціями (метод кейс-стаді) учасники аналізують кейс самостійно, намагаючись виділити в ньому проблему й усю необхідну інформацію для її рішення – 1 учасники обговорюють свої висновки й міркування в малих групах (3-5 осіб), виробляють спільні рішення – 2 варіанти рішень учасників виносяться на загальну дискусію – 3
69.	Встановіть відповідність між назвою етапу казкотерапевтичного заняття і його змістом Ритуал «входження» в казку – Створення на лаштування на спільну ро-

	боту Повторення – Згадати все, що робили минулого разу, які висновки для себе зробили, якого досвіду набули Розширення – Розширити уявлення дитини про будь-що Закріплення – Набуття нового досвіду, виявлення нових якостей особистості дитини Інтеграція – Пов'язування нового досвіду з життям Резюмування – Узагальнити отриманий досвід та пов'язати його з тим, що вже мається Ритуал «виходу» з казки – Закріпити отриманий досвід, підготувати дитину до взаємодії у звичному середовищі
70.	Встановіть послідовність етапів казкотерапевтичного заняття Закріплення – 4 Інтеграція – 5 Повторення – 2 Резюмування – 6 Ритуал «виходу» з казки – 7 Ритуал «входження» в казку – 1 Розширення – 3
71.	Залежно від обраної форми роботи з казкою, а також від форми її розповідання, казка може допомагати вирішувати також психодіагностичні та психокорекційні завдання: (оберіть одну або декілька відповідей) а. виявлення актуальної проблематики для учасника б. профілактика негативних явищ в. розвиток вміння слухати іншого, слідкувати за ходом його думок і уміння призупиняти свої власні думки та фантазії, висловлювати свої думки г. розвиток емпатії, уміння ставати на місце іншого, подивитись на світ з різних сторін д. розвиток фантазії, уяви, пам'яті і уваги
72.	Групова дискусія – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, коли учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, в тому числі найфантастичніших б. спільне обговорення будь-якого спірного питання, яке дає можливість усвідомити або змінити думки, позиції учасників дискусії в процесі безпосереднього спілкування
73.	Мозковий штурм – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулю-

	вання творчої активності, коли учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, в тому числі найфантастичніших б. спільне обговорення будь-якого спірного питання, яке дає можливість усвідомити або змінити думки, позиції учасників дискусії в процесі безпосереднього спілкування
74.	До ознак методу дискусії слід віднести такі: а. взаємодія включає висловлювання, вислуховування, а також використання невербальних виразних засобів б. відповідна організація місця і часу роботи в. директивний тренерський стиль г. домінування одного учасника над іншими д. процес спілкування протікає як взаємодія учасників е. робота групи осіб, які виступають звичайно в ролях ведучого і учасників ж. спрямованість на досягнення навчальних цілей
75.	У процесі дискусії кожен з учасників... (оберіть одну правильну відповідь) а. виконує певну роль і суворо дотримується прийнятих на себе разом з роллю обов'язків б. може у будь-який час припинити свою роботу навіть не інформуючи ведучого, оскільки дискусія – найбільш демократична форма спілкування в. самостійно обирає роль та тип поведінки, яку може у будь-який момент змінити на власний розсуд
76.	Встановіть відповідність між назвою та змістом ролей, які можуть бути у учасників дискусії ведучий - вирішує всі завдання організації обговорення питання, залучає до обговорення всіх членів групи аналітик (критик) - задає питання учасникам по ходу обговорення проблеми, піддає сумніву висловлені пропозиції, ідеї та думки протоколіст (секретар) - фіксує все, що відноситься до вирішення проблеми, зазвичай представляє думку групи для всього класу спостерігач - оцінює участь кожного члена групи в дискусії на основі виділених заздалегідь (тренером) критеріїв зберігач часу - дотримує тимчасові рамки обговорення
77.	Якими можуть бути ролі учасників у ході дискусії? (оберіть одну або декілька відповідей) а. аналітик б. ведучий в. зберігач часу

	г. критик д. протоколіст е. спостерігач ж. тренер з. фасилітатор
78.	Продуктивність генерації ідей під час дискусії підвищується, якщо тренер: (оберіть одну або декілька відповідей) а. дає час, щоб учасники змогли обміркувати відповіді б. використовує невизначені, двозначні питання в. звертає увагу на кожную відповідь (не ігнорує жодної відповіді) г. змінює хід міркувань, розширює думку або змінює її спрямованість д. коригує висловлювання учасників, роблячи їх більш грамотними е. застерігає від надмірних узагальнень
79.	На які запитання слід відповісти тренеру для аналізу своєї поведінки в ході дискусії? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Наскільки вдалося справити ефект на учасників? б. Чи вдавалося мені перешкоджати монополізації обговорення? в. Чи вдалося домогтися активної участі в обговоренні? г. Чи кращий метод обрано? д. Чи підтримував (ла) я невпевнених учасників? е. Чи спонукав (ла) брати участь у дискусії чи, навпаки, зупиняв (ла) охочих висловитися?
80.	На які запитання слід відповісти тренеру для аналізу своєї поведінки в ході дискусії? (оберіть одну або декілька відповідей) а. Чи використовував (ла) я відкриті питання, які спонукають до обговорення? б. Наскільки вдалося справити ефект на учасників? в. Чи спонукав (ла) я учасників до постановки дослідницьких питань, пошуку гіпотетичних рішень? г. Чи вдалося зберегти домінуючу позицію? д. Які прийоми я застосовував (ла), щоб зробити дискусію більш ефективною? е. Які прийоми (перерахувати) знижували ефект дискусії?
81.	Які етапи включає мозковий штурм? (оберіть декілька відповідей) а. Відбір найкращих ідей б. Відбір учасників в. Генерація ідей г. Групування, відбір і оцінка ідей

	д. Постановка проблеми
82.	Встановіть послідовність етапів мозкового штурму Генерація ідей – 2 Групування, відбір і оцінка ідей – 3 Постановка проблеми – 1
83.	Який тренінговий метод має повну заборону на критику учасників і будь-яку (в тому числі позитивну) оцінку висловлюваних ними ідей? (оберіть одну правильну відповідь) а. дискусія б. диспут в. інтерактивна гра г. інформаційне повідомлення д. мозковий штурм е. рольова гра ж. форум-театр
84.	Якою є назва тренінгового методу, в процесі застосування якого незвичайні і навіть абсурдні ідеї учасників вітаються? (оберіть одну правильну відповідь) а. дискусія б. диспут в. інтерактивна гра г. інформаційне повідомлення д. мозковий штурм е. рольова гра ж. форум-театр
85.	Хто є основоположником методу мозкового штурму? (оберіть одну правильну відповідь) а. Абрахам Маслоу б. Алекс Осборн в. Анрі Дюран г. Курт Левін
86.	Рольова гра (англ. Role-playing game - RPG) – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. гра розважального призначення, вид драматичної дії, учасники якого діють в межах обраних ними ролей, керуючись характером своєї ролі і внутрішньою логікою середовища дії; разом створюють сюжет або слідуєть уже створеному б. гра з мінімальним використанням антуражу і активним використанням гральних кісток або інших генераторів випадкових чисел

87.	Встановіть відповідність між назвою виду соціально-психологічного тренінгу та відповідним його змістом Т-групи - розвиток самосвідомості за рахунок зниження бар'єрів психологічного захисту розуміння умов, які перешкоджають або допомагають функціонувати групі Б-групи - вироблення певних навичок соціальної взаємодії, які проявляються на рівні поведінки Пси-групи - постановка вистави членами групи під керівництвом ведучого – режисера в спеціально організованому просторі за допомогою спеціальних прийомів, де розігрується не чужий для учасників сценарій, а власний життєвий досвід, їх особистісні проблеми В-групи - саморозкриття, увага до почуттів, усвідомлення самого себе та свого фізичного «Я» і принцип «тут і зараз», максимально не директивний (демократичний) стиль управління групою ТА-групи - учасники вчаться розпізнавати, у які психологічні ігри вони залучені у процесі спілкування та які види маніпуляцій у них використовують
88.	Основоположнимком соціально-просвітницького тренінгу вважають: (оберіть одну правильну відповідь) а. Августо Боаля б. Ірину Звереву в. Наталію Заверико г. Паоло Фрейре
89.	Розвиток довіри та групова згуртованість – це складові... (оберіть одну правильну відповідь) а. групової динаміки б. тренерської команди в. тренінгової програми г. учасників групи
90.	Основними перевагами методу дискусії є: (оберіть декілька відповідей) а. активна взаємодія б. активна передача знань в. можливість керувати групою та підвести її до потрібної думки г. можливість перевірити власні судження і установки, стосовно ви-несених на обговорення питань д. ненапруженість учасників
91.	Форма спеціально організованого спілкування, психологічний вплив якого побудовано на активних методах групової роботи – це ... (оберіть одну правильну відповідь)

	а. соціально-просвітницький тренінг б. соціально-психологічний тренінг в. тренінг
92.	Форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оціночної діяльності – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. ігрове навчання б. інтерактивна гра в. соціально-просвітницький тренінг г. соціально-психологічний тренінг д. тренінг
93.	Ігрове навчання – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оціночної діяльності б. форма спеціально організованого спілкування, психологічний вплив якого побудовано на активних методах групової роботи
94.	Соціально-психологічний тренінг – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оціночної діяльності б. форма спеціально організованого спілкування, психологічний вплив якого побудовано на активних методах групової роботи
95.	Розробка програми соціально-просвітницького тренінгу починається з: (оберіть одну правильну відповідь) а. визначення групи учасників та вивчення їх потреб б. визначення мети та завдань в. визначення змісту роботи г. підбір адекватних методів
96.	Методи активного навчання – це... (оберіть одну правильну відповідь) а. сукупність педагогічних дій і прийомів, спрямованих на організацію навчального процесу та створює спеціальними засобами умови, які мотивують учнів до самостійного, ініціативного і творчого освоєння навчального матеріалу в процесі пізнавальної діяльності

	б. форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оцінної діяльності
97.	Передає нову інформацію, пояснює і впорядковує складні поняття, моделює процес розв'язання проблем, аналізує та показує зв'язок між різними ідеями, учить цінувати освіту, піддає сумніву переконання, породжує ентузіазм і мотивацію до подальшого навчання: (оберіть одну правильну відповідь) а. метод дискусії б. метод диспуту в. метод лекції г. метод мозкового штурму д. метод рольової гри
98.	Метод лекції: (оберіть одну правильну відповідь) а. передає нову інформацію, пояснює і впорядковує складні поняття, моделює процес розв'язання проблем, аналізує та показує зв'язок між різними ідеями, учить цінувати освіту, піддає сумніву переконання, породжує ентузіазм і мотивацію до подальшого навчання б. підтримує зворотний зв'язок зі слухачами, фіксує їхні ускладнення, надає допомогу та забезпечує корекцію засвоєння матеріалу
99.	Встановіть відповідність між типом дискусії та його характеристикою: спонтанна – не має структури, не підкоряється правилам гри, доцільна для тих, хто вже вміє дискутувати та володіє теоретичними знаннями про способи діяльності) контрольована – ведучий має право втручатися в хід дискусії, беручи на себе роль контролера процесу (надає слово, зупиняє, не дає слова)
100.	Засіб впливу, спрямований на розвиток знань, соціальних установок, умінь і досвіду в сфері міжособистісного спілкування, засіб розвитку компетентності в спілкуванні, засіб психологічного впливу – це... а. тренінг б. соціально-просвітницький тренінг в. соціально-психологічний тренінг

ХІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА²

Основна:

1. Активні методи просвітницької діяльності у профілактиці ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки : посіб. для спец. приймальників-розподільників, притулків для неповнолітніх та виховних колоній / [О. В. Безпалько, Н. В. Зимівець, І. В. Захарченко та ін.] ; за заг. ред.: Р. Х. Вайноли, Т. Л. Лях. – К. : ТОВ „ДКБ „РОТЕКС”, 2007. – С. 117–129.
2. Використання інтерактивних методів та мультфільмів у профілактиці ризикованої поведінки: методичний посібник для спеціалістів, які працюють з бездоглядними та безпритульними дітьми та підлітками / За ред. Т. В. Журавель; Авт. Кол.: Т. В. Журавель, Т. Л. Лях, О. М. Нікітіна. – К. : МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід», 2010. – 168 с.
3. Журавель Т. В., Лях Т. Л. Особливості проведення соціально-просвітницького тренінгу / Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / За ред. Т. Л. Лях ; авт.-кол.: З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. – К. : ТОВ «ВПК «ОБНОВА», 2014. – 3-е видання перероб. та допов. – 288 с.; - С. 121–131.
4. Профессиональная кухня тренера: из опыта неформального образования в третьем секторе / Под ред. : Е. Карпичевич, В. Величко. – СПб.: "Невский простор", 2003. – 256 с.

Допоміжна:

1. Бойченко Т. Освітні профілактичні програми / Т. Бойченко. – К.: Главник (Бібліотечка соціального працівника), 2006. – 126 с.
2. Вайнола Р. Х. Особливості використання ігрових технік в соціальній вуличній роботі: Метод. реком. для соціальних педагогів / Вайнола Р. Х. – К. : НПУ, 2001. – 48 с.
3. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники : учебное пособие. - 2-е изд., перераб. и доп. / И. В. Вачков. – М. : Ось - 89, 2003. – 224 с.
4. Володар кілець : настільна ігрова методика / [Журавель Т. В., Лях Т. Л., Лозован О. М.]. — К. : ПЕРФЕКТ-СТАЙЛ, 2007. – 20 с.
5. Громада як осередок соціальної роботи з дітьми та сім'ями : методичні матеріали для тренера / авт.-упор.: О. В. Безпалько, Т. П. Авельцева, О. М. Петрик, Г. О. Притиск; під заг. ред. І. Д. Звереві. – К. : Науковий світ (Благополуччя дітей та молоді : можливості соціальної роботи), 2006. – 69 с.

² Усі джерела можна знайти у [Навчально-методичному центрі соціально-психологічних тренінгів](#) та [електронному каталозі бібліотеки](#)

6. Збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я підлітків та молоді: потенціал громади / за заг. ред. Г. М. Лактіонової - К. : Науковий світ, 2004. – 206 с.
7. Здоров'я – моя цінність : метод. матеріали до тренінгу / Авт.-упор.: О. М. Петрик та ін.; за заг. ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Науковий світ (Благополуччя дітей та молоді : можливості соціальної роботи в громаді), 2005. – 54 с.
8. Крок за кроком : настільна ігрова методика / [Журавель Т. В., Лях Т. Л., Лозован О. М.]. — К. : ПЕРФЕКТ-СТАЙЛ, 2007. – 20 с.
9. Кроль Л.М. Тренінг тренерів : как закалялась сталь / Л. М. Кроль, Е. Л. Михайлова. – М. : Независимая фирма «Класс», 2002. – 192 с.
10. Культура життєвого самовизначення : інтегративний курс для учнів загально-осв. навч. закл. : метод. посіб. : у 3 ч. / [О. В. Безпалько, М. І. Босенко, Р. Х. Вайнола та ін.] ; наук. кер. та ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Златограф, 2003. – Ч. 2. Середня школа. – С. 67–84, 98–108, 475–486, 517–527.
11. Куприянов Б. В. Организация и методика проведения игр с подростками: Взрослые игры для детей: Учеб.-метод. пособие. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 216 с.
12. Лидерс А. Г. Психологический тренинг с подростками : учебное пособие / А. Г. Лидерс. – М. : Академия, 2003. – 256 с.
13. Лях Т. Л. Використання інтерактивних методів у програмах з формування здорового способу життя / Т. Л. Лях, Т. В. Журавель // Основи громадського здоров'я: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [Т. П. Амельцева, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за заг. ред. О. В. Безпалько. – Ужгород : ВАТ «Патент», 2008. – С. 152–216.
14. Лях Т. Л. Використання просвітницько-профілактичних ігор у програмах із формування здорового способу життя / Т. Л. Лях // Сприяння здоров'ю дітей та молоді : теоретико-методичні аспекти : зб. матеріалів IV Міжнар. соціально-педагогічної конф., (Луцьк, 29–30 верес. 2009 р.) / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – Вип. 2. – С. 529–537.
15. Лях Т. Л. Як зробити батьківство щасливим / О. В. Безпалько, Т. Л. Лях // Культура життєвого самовизначення : інтегративний курс для учнів загальноосв. навч. закладів : метод. посіб. : в 3 ч. / [О. В. Безпалько, М. І. Босенко, Р. Х. Вайнола та ін.] ; наук. кер. та ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Златограф, 2004. – Ч. 3. Старша школа. – С. 204–229.
16. Марасанов Г. И. Социально-психологический тренинг : Методы моделирования и анализа ситуаций в социально-психологическом тренинге / Г. И. Марасанов. – М. : Совершенство , 1998. – 208 с.

17. Моделювання та впровадження програм щодо здорового способу життя: Методичні матеріали для тренера / авт.-упор. : В. В. Лях, Т. Л. Лях; під заг. ред. : І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2002. – 58 с. : рис. – (Бібліотечка соціального працівника / соціального педагога; Додаток до журналу "Практична психологія та соціальна робота". Серія "Благополуччя дітей та молоді"). – Бібліогр.: с. 56.
18. Морева Н. А. Тренинг педагогического общения : учебное пособие для вузов / Н. А. Морева. – М. : Просвещение , 2003. – 304 с.
19. Поднимись над толпой ! Тренинг лидерства / И. Вагин, А. Глушай. – СПб : Питер (Сам себе психолог), 2002 . – 192 с.
20. Права дитини: від витоків до сьогодення: Зб. текстів, метод. та інформ. матеріалів: Метод. видання / Авт.-упор. : Г. М. Лактіонова, Л. В. Пироженко, О. В. Сухомлинська, Л. В. Старикова, Т. П. Цюман, В. В. Крушельницький, Н. В. Зимівець, Т. П. Авельцева, Т. Л. Лях, В. В. Лях, Ж. В. Савич, А. В. Гулевська-Черниш, І. В. Братусь, Ю. М. Боднар. – К. : Либідь, 2002. – 280 с. – Бібліогр. : с. 269-278.
21. Пригоди у країні Здоровляндії : настільна ігрова методика / [Журавель Т. В., Лях Т. Л., Лозован О. М.]. — К. : ПЕРФЕКТ-СТАЙЛ, 2007. – 20 с.
22. Просвітницько-профілактична програма тренінгових занять "Сходинки": Навч.-метод. посібник для соціальних педагогів, соціальних працівників, аутріч-працівників, практичних психологів / За наук. ред. проф. І. Д. Зверєвої ; Авт. кол. : Т. В. Журавель, Т. Л. Лях, В. В. Лях, Г. Б. Скіпальська. – К. : Видавничий дім «Калита», 2010. – 164 с.
23. Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки : тренінговий модуль по підготовці працівників притулків для неповнолітніх України до здійснення профілактичної роботи / авт.-упор. : Т. В. Журавель, Т. Л. Лях, О. М. Петрик ; під заг. ред. Т. Л. Лях. – К. : РА «Прем'єр Медіа», 2003. – 112 с.
24. Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх : збірка інформаційних, методичних, ілюстративних матеріалів для спеціалістів / авт.-упор. : О. В. Безпалько, О. А. Виноградова, Т. В. Журавель, О. М. Лозован, В. П. Лютий, Т. Л. Лях ; під заг. ред. Т. В. Журавель, Т. Л. Лях. – К. : "Версо-04", 2004. – 120 с.
25. Прутченков А. С. Социально-психологический тренинг в школе. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 640 с.
26. Прутченков А. С. Тренинг личностного роста: Методические разработки занятий социально-психологического тренинга. – М. : Эхо: , 1993. – 47 с.

27. Прутченков А. С. Школа жизни: Методические разработки социально-психологических тренингов. – 2-е изд., испр. И доп. – М. : МООДиМ «Новая цивилизация», Педагогическое общество России, 2000. – 192 с.
28. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. – СПб : Речь (Психологический тренинг) , 2004 . – 250 с.
29. Пузиков В. Г. Технология ведения тренинга. / В. Г. Пузиков. — СПб.: Издательство «Речь», 2007. – 224 с.
30. Ромек В. Г. Тренинг уверенности в межличностных отношениях / В. Г. Ромек. – СПб : Речь, 2003. – 176 с.
31. Смит Г. К. Тренинг прогнозирования поведения : тренинг сенситивности / Г. К. Смит; пер. с англ. - СПб : Речь , 2001. – 256 с.
32. Соціальна робота з людьми з особливими потребами: Методичні матеріали для тренера / авт.-упор. : О. В. Безпалько, І. В. Братусь, Т. Л. Лях; під заг. ред. : І. Д. Звереві. – К. : Наук. світ, 2002. – 55 с. – (Бібліотечка соціального працівника / соціального педагога; Серія "Благополуччя дітей та молоді). – Додаток до журналу "Практична психологія та соціальна робота". – Бібліогр.: с. 52.
33. Стюарт Дж. Тренинг организационных изменений / Джим Стюарт; пер. с англ. А. Смирнов. – СПб : Питер (Эффективный тренинг), 2001. – 256 с.
34. Технологія тренінгу / Упоряд.: О. Главник, Г. Бевз / За ред. С. Максименко – К. : Главник, 2005. – 112 с.
35. Торн К. Тренинг: Настольная книга тренера / К. Торн, Д. Маккей. – СПб.: Питер, 2001. – 208 с.
36. Тренінг умінь спілкування : як допомогти проблемним підліткам / Авт. Кол. : А. Гольдштейн, В. Хомик – К. : Либідь , 2003 .- 520 с.
37. Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини: Методичні матеріали для тренера / авт.-упор. : О. В. Безпалько, Т. Л. Лях, В. В. Молочний, Т. П. Цюман; під заг. ред. Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 107 с. – (Серія "Благополуччя дітей та молоді; Бібліотечка соціального працівника / соціального педагога; Додаток до журналу "Практична психологія та соціальна робота"). – Бібліогр.: с. 104-107.
38. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика.: Пер. с нем. – М.: Генезис, 2003. – 272 с.
39. Формування навичок усвідомленого батьківства та ранній розвиток дитини: Методичні рекомендації для тренера / авт.-упор. : І. В. Братусь, А. В. Гулевська-Черниш, Т. Л. Лях; під заг. ред. : Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2002. – 51с. – (Бібліотечка соціального працівника / соціального педагога; Додаток до журналу "Практична психологія та соціальна робота". Серія "Благополуччя дітей та молоді").

40. ФОТО-фішка : настільна ігрова методика / [Журавель Т. В., Лях Т. Л., Лозован О. М.]. — К. : ПЕРФЕКТ-СТАЙЛ, 2007. – 20 с.
41. Чуркина М. А. Тренінг для тренерів на 100%: Секрети інтенсивного навчання / М. А. Чуркина, Н. В. Жадько — М. : Альпіна Бізнес Букс, 2005 — 246 с.
42. Що я знаю про наркотики : настільна ігрова методика / [Журавель Т. В., Лях Т. Л., Лозован О. М.]. — К. : ПЕРФЕКТ-СТАЙЛ, 2008.
43. Я хочу бути тренером: настільна книга тренера-початківця / Петрович В. С., Закусило О. Ю. – Луцьк, 2004. – 70 с.

Програма навчального курсу
"Методика проведення соціально-просвітницького тренінгу"

Укладач: *Лях Тейтна Леонідівна*, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук